

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açısından İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Nedenleri ve Etkileri

Undesirable Student Behaviors, Causes and Effects from Preschool Teachers' Perspective

Melih Burak Özdemir¹

Öz

Bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısından istenmeyen öğrenci davranışları, nedenleri ve etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Göreve yeni başlayan okul öncesi öğretmenlerine sınıf ortamında karşılaşılabilecekleri istenmeyen öğrenci davranışları karşısında neler yapabilecekleriyle ilgili yol haritası çizmek çalışmanın amaçları arasındadır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışma, 10 okul öncesi öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, sebepleri ve etkileriyle ilgili görüşlerini ortaya koymak için 8 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma bulgularında en fazla vurgulanan; istenmeyen öğrenci davranışı 'fiziksel şiddet' (n=10, %45.55), bir davranışın istenmeyen olarak yorumlanması için 'kendine ve başkalarına zarar vermesi' (n=9, %42.9), bu davranışlar karşısında öğretmenlerin en çok kullandığı yöntem 'aile ile işbirliği' (n=5, %20), istenmeyen davranışlarla ilgili işe yarayan en etkili yöntem 'problem davranışla ilgili konuşmak' (n=9, %35.7), bu davranışların öğretmenler üzerindeki en önemli etkisi 'dikkat dağınıklığı/motivasyon bozukluğu' (n=5, %45.4), bu davranışların diğer öğrenciler üzerindeki en önemli etkisi 'model olma' (n=7, %70), Türk Milli Eğitim sisteminin istenmeyen davranışlar üzerinde etkisinin olup olmadığı 'evet' (n=9, %90) ve öğretmenlerin gözünden istenmeyen öğrenci davranışları üzerinde ailenin etkisi 'ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları' (n=6, %37.5)'dir. Bulgular alanyazın çerçevesinde ele alınarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, İstenmeyen Öğrenci Davranışı, Sınıf Ortamı.

Abstract

In this study, it was attempted to examine undesirable student behaviours, their causes and effects from the perspective of preschool teachers. Among the aims of the study is to draw a road map for new preschool teachers about what they can do in the face of unwanted student behaviours that they may encounter in the classroom environment. In the study, descriptive analysis technique, one of the qualitative research methods, was used. The study was conducted with 10 preschool teachers. An 8-question semi-structured interview form was used to reveal the views of the teachers about the undesirable student behaviours they encounter in the classroom environment, their causes and effects. The most emphasised undesirable student behaviour was 'physical violence' (n=10, 45.55%), for a behaviour to be interpreted as undesirable it must 'cause harm to self and others' (n=9, 42.9%), the most common method used by teachers in the face of these behaviours was 'cooperation with parents' (n=5, 20%), the most effective method that works on undesirable behaviours is 'talking about the problem behaviour' (n=9, 35.7%), the most important effect of these behaviours on teachers is 'distraction/motivation disorder' (n=5, 45.4%), the most important effect of these behaviours on other students is 'modelling' (n=7, 70%), whether the Turkish National Education system has an effect on undesirable behaviours is 'yes' (n=9, 90%) and the effect of family on undesirable student behaviours from the teachers' perspective is 'parents' child rearing attitudes' (n=6, 37.5%). The findings were discussed within the framework of the literature and suggestions were made.

Keywords: Preschool, Undesirable Student Behaviour, Classroom Environment.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Çalışmanın araştırma kısmı İğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurul Başkanlığının 26.10.2023 tarih ve 2023/19 sayılı Kararı ile alınan izin doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 13 / 03 / 2024

Accepted: 25 / 09 / 2024

¹ Dr., T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, İğdır, Türkiye, mlhbrk52@hotmail.com, ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7016-0745>.

Giriş

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda okul öncesi eğitim isteğe bağlı olup, zorunlu ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsamaktadır. Okul öncesi eğitiminde amaç çocukların beden, zihin ve duyu gelişimlerini ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak, onları ilköğretime hazırlamak, elverişsiz şartlardan gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak ve çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973. 5104-1). Bugün Türkiye'de okul öncesi eğitim yeterince yaygın olmayıp, dezavantajlı pek çok bölgede de çocuklar okul öncesi eğitimle buluşturulamamaktadır. Ancak son dönemde Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) konunun üzerine eğilmesiyle köyler başta olmak üzere okul öncesinin yaygınlaştırılması ve mecburi hâle getirilmesi noktasında ciddi adımların atıldığı söylenebilir. 0-6 yaş dönemini kapsayan okul öncesi eğitimi, çocukların aile çevresinin dışına çıktıkları ve sosyalleşme imkanı buldukları ortamlardır. Gelişim ve değişime açık bu yaş grubu çocuklarının karakterlerinin ve pek çok konuyla bağlantılı fikirlerinin temelleri de bu dönemde şekil almaya başlamaktadır. Bu dönem; çocukların sosyal, duygusal, bedensel ve bilişsel alanlarda gelişime ve desteğe ihtiyaç duydukları dönemdir. Bu anlamda çocukların eğitim yaşantılarında okul öncesi, gelişim ve desteğin sağlanacağı en önemli evredir (Kara Çamdibi, 2023: 6-7).

Çocuğun okulla karşılaştığı ilk eğitim basamağı olan okul öncesinde amaç istendik davranışların temellerinin atılmasıdır. Bu davranışların oluşumunu sağlayan, öğrencilerin motivasyonunu ve ilgisini arttıran, sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerini sağlayan kaliteli bir eğitim sisteminin varlığıysa, büyük oranda sınıf yönetiminin kalitesiyle paraleldir (Dönmez, Aşantoğrul, Karasulu vd., 2018). Yavuzer'e (2006) göre okul öncesine başlayan çocuklar okula geldikleri ilk andan itibaren okul ortamının, kurallarının olduğunu ve bildikleri çevrelerinden oldukça farklı olduğunu ayırt etmeye başlarlar.

Sınıf; geçmiş tecrübeleri, değer yargıları, kültürleri, ilgi, yetenek ve zeka düzeyleri bakımından farklı özelliklere sahip öğrencilerden meydana gelen sosyal bir grup olarak tanımlanabilir. Sınıftaki öğrencilerin ihtiyaçları, hazırbulunuşlukları, öğrenme hız ve biçimleri, çalışma alışkanlıkları, hisleri farklılıklar gösterebilmektedir (Öztürk; 2002: 156). Farklılıklar bazen sınıf iklimini olumlu etkilerken, bazense sınıfın ruhsal, sosyal ve duygusal atmosferine zarar verebilmektedir (Tertemiz: 2000: 54; akt. Sarıtaş, 2006: 169). Bu davranışlarsa akran etkileşimiyle çocuklar arasında yaygınlaşabilmektedir (Evertson & Emmer, 2013).

Toplumsal standartların ihlali, istatistiksel olarak nadirlik ya da aşırılık, kişisel acı, davranışın tutarsızlığı ve bireylerarası ilişkileri bozması gibi özellikler üzerinden davranışın değerlendirilmesi yapılabilir (Öztürk ve Uluşahin, 2016). İstenmeyen davranışlar yetişkinlerce çoğunlukla açık bir şekilde bilinebilirken, çocukların tecrübe ettikleri davranışların olumsuzluğunu ya da neticelerini fark edecek bilişsel olgunlukta olmayışları, bu davranışların tekrarlanmasına neden olabilmektedir (Nourt, 2009).

Sadık (2006: ii) çalışmasında toplumsal beklentilere uymayan davranışların; Bayar & Kerns (2015) ise çalışmalarında diğer öğrencilerin dikkatini dağıtan, öğrenmelerini engelleyen ya da motivasyonlarını düşüren her davranışın sınıfta istenmeyen davranış olarak görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır.

Okul öncesi dönem çocuklarının %10-20'si sınıf ortamında istenmeyen davranışlar sergileyebilmektedir (Anthony, Anthony, Morrel vd., 2005). Gangal ve Öztürk'e (2019: 1102) göre çocukların tüm yaşamlarına etki edebilecek davranışları kazandıkları okul öncesinde, öğretmenlerin istenmeyen davranışları tespit ederek ortadan kaldıracakları oldukça önemlidir. Bu anlamda öğretmenlerin sınıflarını iyi tanımaları ve meydana gelen davranışın ardındaki nedenleri doğru tespit etmeleri hayatidir. İstenmeyen davranışın sebebinin bilinmesiyle öğretmenin bir adım önde olmasını sağlayacak ve davranışın doğru sınıflandırılıp analiz edilmesiyle öğretmenin çözüme daha kolay ulaşmasının önü açılacaktır. Uysal, Akbaba Altun ve Akgün (2009) çalışmalarında istenmeyen davranışların altında yatan nedenlerin bulunmasının, bu davranışların ortadan kaldırılmasında önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Alanyazında (Galton ve Türnüklü, 2001; Sadık, 2006; Uysal, Akbaba Altun ve Akgün, 2009; Akgün, Yarar ve Dinçer, 2011; McGoey, Rispoli, Schneider vd., 2013; Ekici, Günhan ve Anılan, 2017; Dönmez, Aşantoğrul, Karasulu vd. 2018; Bayata ve Yalçın, 2020; Kara Çamdibi, 2023) okul öncesi öğretmenlerince sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen davranışların neler olduğu, bu davranışların sınıf iklimi üzerindeki etkisi ve bu davranışlara dönük öğretmenlerin hangi yöntemleri kullandıkları üzerine yapılmış pek çok çalışma mevcuttur. Bu konuyla ilgili Türkiye'de yapılmış çalışmalardan farklı olarak, Türk Milli Eğitim sisteminin istenmeyen davranışlar üzerindeki etkileri ve ailelerin çocuk yetiştirme noktasında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların istenmeyen davranışlar üzerindeki etkisine ayrıntılı yer verilerek, farklı bir bakış açısı ortaya koymak hedeflenmiştir. Göreve yeni başlayan okul öncesi öğretmenlerine, sınıf ortamında karşılaşılabilecekleri istenmeyen davranışlar karşısında neler yapabilecekleri ile ilgili yol haritası çıkarmak çalışmanın amaçları arasındadır. Öğretmenlerin, Milli Eğitim Bakanlığı eğitim vizyonu çerçevesinde istenilen hedeflere ulaşabilmesi yalnızca bilginin öğrenciye aktarılmasıyla mümkün değildir. Sınıf iklimini bozan, öğrencilerin ve öğretmenin motivasyonu dağıtan, süreklilik arz eden ya da diğer öğrencilerce model alınan her türlü olumsuz davranış eğitimin aksamalarının

sebebidir. Bu anlamda eğitim öğretim sürecini aksatan istenmeyen tüm davranışların sınıfın bütününe bulaşmadan iyi irdelenmesi ve özellikle mesleğe yeni başlayan eğitimcilerce bunlarla nasıl başa çıkılabileceğinin bilinmesi önemlidir.

Bu amaçlar ışığında şu sorulara yanıtlar aranmaya çalışılmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. Okul öncesinde istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin uyguladıkları yöntemler ve bu yöntemlerin en etkilileri hangileridir?
3. Okul öncesinde istenmeyen öğrenci davranışları öğretmenleri ve sınıf iklimini nasıl etkilemektedir?
4. Okul öncesinde istenmeyen öğrenci davranışları üzerinde Türk Milli Eğitim Sisteminin etkisi var mıdır?
5. Ailelerin çocuk yetiştirme noktasında karşılaştıkları güçlüklerin sebepleri nelerdir?

1. Yöntem

Araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında MEB'e bağlı resmi okul öncesi kurumlarında kadrolu olarak çalışan 10 okul öncesi öğretmenin bakış açısından sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu, bu davranışlar karşısında hangi yöntemleri kullandıkları, istenmeyen davranışların öğretmen ve öğrenciler üzerindeki etkileri ve bu davranışların görülme sebeplerini ortaya koymaya çalışan nitel bir çalışmadır.

1.1. Araştırmanın Deseni

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre betimsel analiz, verilerin daha önceden belirlenen temalar ışığında özetlenip, yorumlandığı ve sonuçların sebep sonuç ilişkisi içerisinde analiz edildiği yöntemdir.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Iğdır ilinde MEB'e bağlı resmi bağımsız okul öncesi kurumlarında çalışan 10 (9 kadın, 1 erkek) okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Grup Kodu	Cinsiyet	Medeni durum	Çocuğunuz var mı?	Kıdem yılı	Eğitim durumu	Mezuniyet alanı	Okulun Sosyo-ekonomik düzeyi	Sınıf mevcudu	Sınıf düzeyi	Davranış problemleri ile ilgili eğitim aldınız mı?
Ö1	E	Bekar	Hayır	0-5	Lisans	Okul Öncesi	Orta	26-30	5	Hayır
Ö2	K	Bekar	Hayır	6-10	Lisans	Okul Öncesi	Orta	26-30	5	Hayır
Ö3	K	Bekar	Hayır	0-5	Lisans	Okul Öncesi	Orta	11-15	3	Hayır
Ö4	K	Bekar	Hayır	0-5	Lisans	Okul Öncesi (Açık öğretim)	Orta	6-10	3	Hayır
Ö5	K	Evli	Evet	6-10	Lisans	Okul Öncesi (Açık öğretim)	Orta	26-30	5	Evet
Ö6	K	Evli	Evet	0-5	Lisans	Okul Öncesi	Alt	6-10	4	Hayır
Ö7	K	Evli	Evet	11-15	Lisans	Okul Öncesi (dikey geçiş, açık öğretim)	Orta	21-25	5	Evet
Ö8	K	Evli	Evet	6-10	Lisans	Okul Öncesi	Orta	16-20	5	Hayır

Ö9	K	Evli	Evet	6-10	Lisans	Okul Öncesi	Orta	21-25	4	Hayır
Ö10	K	Evli	Evet	6-10	Lisans	Okul Öncesi	Orta	11-15	4	Evet

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğretmenlerin 9’u kadın 1’i erkektir. 6’sı evli 4’ü bekar. Evli olanların hepsinin çocuğu vardır. Öğretmenlerin 9 tanesinin okulu orta sosyo-ekonomik düzeyi temsil ederken, 1 öğretmenin okulu alt sosyo-ekonomik düzeyi temsil etmektedir. Öğretmenlerin hepsi lisans mezunu ve okul öncesi öğretmenliğinden mezun, MEB’e bağlı okul öncesi kurumlarında çalışan kadrolu öğretmenlerdir. 4 öğretmenin hizmet yılı (0-5) yıl, 5 öğretmenin (6-10) yıl ve 1 öğretmenin de (11-15) yıl aralığındadır. 5 öğretmen (5 yaş), 3 öğretmen (4 yaş) ve 2 öğretmen (3 yaş) okutmaktadır. Sınıf mevcutları 3 öğretmenin (26-30) kişi, 2 öğretmenin (21-25) kişi, 1 öğretmenin (16-20) kişi, 2 öğretmenin (11-15) kişi, 2 öğretmenin ise (6-10) kişidir. Öğretmenlerden 3’nün davranış problemlerini önleme konusunda eğitimi varken, 7 öğretmenin davranış problemleri ile ilgili almış olduğu herhangi bir eğitim yoktur.

1.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada, öğretmenlerin okul öncesinde sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar, bunların etkileri ve sebeplerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla ilk 10 maddesi demografik bilgilerden ve 8’i yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan toplam 18 maddelik form kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmadan önce literatür taraması yapılarak taslak görüşme formu oluşturulmuş ve alanda uzman iki akademisyenin görüşüne başvurularak form düzenlenmiştir. Demografik bilgi formu kısmında lisans, yüksek lisans ve doktora sorusunda yüksek lisans ve doktora tek çatı altında lisansüstü olarak düzeltilmiş; öğretmenlikte kaçınılmaz sorusu 10’ar yıllık dilimler şeklinde iken, 5’er yıllık dilimler şeklinde düzeltilmiş, medeni durum değişkeninde ise dul ve boşanmış tek çatı altında toplanmıştır.

Düzenlenen form, daha sonra çalışmada yer almayan bir okul öncesi öğretmenine uygulanmış ve anlaşılmayan kısımlar düzeltilerek forma son şekli verilmiştir. Formda öğretmenlere sorulan sorularda ‘sınıf ortamında’ ibaresi eklenmediği için genel olarak (her ortamda) istenmeyen davranış şeklinde algılanmış, sorularda ‘sınıf ortamında istenmeyen davranışlar (karşılaştığınız davranışlar)’ şeklinde düzeltmeye gidilmiştir.

1.4. Verilerin Analizi ve İşlem Yolu

Çalışma öncesinde katılımcılara araştırmanın içeriğiyle ilgili bilgi verilmiş ve onayları doğrultusunda çalışmaya geçilmiştir. Gizlilik gereği katılımcıların isimleri değil, kodlama tekniği kullanılarak öğretmenler Ö1,Ö2, Ö3....Ö10 şeklinde sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği adına her bir soruya ilişkin katılımcıların ifadeleri araştırmacı tarafından özetlenerek, doğrularına ilişkin katılımcılardan dönüt alınmış, ekleme yapabilmeleri için zaman verilmiştir. Dağınık bilgiler ise sonrasında ortak başlıklar altında toplanarak, kavramsal çerçeve oluşturulmaya ve oluşturulan kodlamalar neticesinde de öğretmenlerin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Kodlama işlemi tamamlandıktan sonra da araştırmacı ve alanında uzman iki akademisyenin görüşleri neticesinde kategoriler oluşturulmuştur.

2. Bulgular

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısından istenmeyen öğrenci davranışları, nedenleri ve etkilerine dair öğretmenlerden elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Sınıf Ortamında Karşılaşılan İstemeyen Öğrenci Davranışları

Kategori	f	%
Fiziksel Şiddet		
Birbirlerine şiddet uygulamak (vurmak, itmek, zorbalık vb.)	10	45.55
Yaralanmalarına sebebiyet verecek hareketler	1	4.55
Psikolojik şiddet		
İstemeyen sözcükler kullanma (küfür, argo kelimeler)	4	18.2
Bir şeyi ağlayarak yaptırmaya çalışmak	1	4.55
Davranış Bozukluğu		
Kurallara uymamak	3	13.65
Sınıftan kaçmaya çalışmak	1	4.55
Paylaşım sorunu	1	4.55
Burun karıştırma	1	4.55

Tablo 2'ye göz attığımızda istenmeyen öğrenci davranışlarının fiziksel, psikolojik ve davranış bozukluğu şeklinde 3 kategoride ele alındığı görülmektedir. Sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarının fiziksel şiddet kategorisinde yer alan '*Birbirlerine fiziksel şiddet uygulamak (vurmak, itmek, zorbalık yapmak)*' ($f=10$, %45.5) davranışının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu kategoriye öğretmenlerin verdikleri cevaplara örnek olarak;

Ö1 ve Ö4 '*Öğrencilerin birbirlerine şiddet uygulaması*'; Ö2 '*Öğrencilerin birbirlerine vurmaları*'; Ö3 '*Saldırganlık*'; Ö5 '*Öğrencilerin tehlike yaratacak hareketler yapmaları (birbirlerine oyuncak fırlatmak gibi)*'; Ö6 '*Öğrencilerin birbirlerine zorbalık yapması*'; Ö7 '*Isırma, tınaklama, zarar vermek için sert şekilde fiziksel temas ya da özel bölgesine vurma*'; Ö8 '*Kurallara uymama, şiddet uygulama*', Ö9 '*Kötü söz, kurallara uymama, burun karıştırma*', Ö10 '*Vurma, itme, argo sözcük kullanma*'.

Tablo 3. Bir Davranışın İstemeyen Olarak Yorumlanabilmesi İçin Gereken Özellikler

Kategori	f	%
Niteliği		
Kendine ve başkalarına zarar vermesi (fiziksel ve ruhsal)	9	42.9
Karşı tarafı rahatsız etmesi (toplum tarafından kabul görmeyen eylemler)	6	28.6
Sınıf düzenini bozan eylemler (kuralların çiğnenmesi, eğitimin sekteye uğraması)	4	19
Tehlike yaratması	1	4.8
Derecesi		
Sık tekrar etmesi, süresinin uzaması	1	4.8

Tablo 3'e bakıldığında bir davranışın istenmeyen olarak yorumlanabilmesi için gereken özelliklerin nitelik ve derece şeklinde iki kategoride ele alındığı görülmektedir. Bir davranışın istenmeyen olarak yorumlanabilmesi için gereken özellikler kısmında '*Kendine ve başkalarına zarar vermek (fiziksel ve ruhsal)*' ($f=9$, %42.9) ilk sırada, '*karşı tarafı rahatsız etmesi (toplum tarafından kabul görmeyen eylemler)*' ($f=6$, %28.6) ikinci sıradadır. Bu kategoriye öğretmenlerin verdikleri cevaplara örnek olarak;

Ö1 '*Sınıf düzenini bozan, kendisiyle birlikte çevresindeki öğrencileri de etkileyen davranışlar istenmeyen davranış olarak tanımlanabilir*'; Ö2 '*Şiddet içermesi, sınıf ikliminin bozulması*'; Ö5 '*Tehlike yaratması, eğitim öğretimi olumsuz etkilemesi, sınıf malzemelerine ya da arkadaşlarının malzemelerine zarar vermesi*'; Ö8 '*Diğer öğrencileri rahatsız etmesi, zarar vermesi*'.

Tablo 4. Öğretmenlerin Sınıf Ortamında Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Üstesinden Gelebilmek İçin Kullandığı Yöntemler

Kategori	f	%
Bireysel müdahale		
Aile ile iletişime geçme/işbirliği	5	20
Bireysel rehberlik (davranışın neden yanlış olduğunu anlatma)	4	16
Öğrenciye uygun yöntem ve teknik uygulama	3	12
Olumlu davranışı ödüllendirme	2	8
Sorunun kaynağına inme	1	4
Genel müdahale		
Sınıf geneline uyarı	4	16
Görmezden gelme	2	8
Ara verme	2	8
Beden dili/ses tonu, göz teması	1	4
Ceza (mahrum bırakma)	1	4

Tablo 4'te öğretmenlerin sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının üstesinden gelebilmek için kullandığı yöntemler bireysel ve genel müdahaleler şeklinde iki kategoride ele alınmıştır. Öğretmenlerin sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının üstesinden gelebilmek için kullandığı yöntemler kısmında bireysel müdahale kategorisinde 'Aile ile iletişime geçme/işbirliği yapma (f=5,%20)' ile ilk sırada, bireysel rehberlik (davranışın neden yanlış olduğunu anlatma) (f=4,%16)' ikinci sıradadır. Bu kategoriye öğretmenlerin verdikleri cevaplara örnek olarak;

Ö3 'Davranışın neden yanlış olduğunu anlatırım'; Ö5 'Konuşur ve kuralları hatırlatırım. Ara verme, mahrum bırakma tekniklerini kullanırım'; Ö7 'Sorunun kaynağını tespit etmeye çalışırım.'; Ö8 'Davranış zarar verici ise veli ile iletişime geçerim. Davranış zarar verici değilse ses tonumu kısarak konuşur, etkili olmazsa ses tonumu yükseltirim'.

Tablo 5. Sınıf Ortamında Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Üstesinden Gelebilmek İçin Kullanılan Yöntemlerin En Etkili Olanları

Kategori	f	%
Sosyal yaklaşım		
Aile işbirliği	2	14.3
Davranışçı yaklaşım		
İstendik davranışa pekiştireç	4	28.4
Olumsuz pekiştireç	1	7.2
O anki etkinlikten mahrum bırakma	1	7.2
Bilişsel yaklaşım		
Problem davranışla ilgili konuşmak	5	35.7
Sınıf kurallarını hatırlatmak	1	7.2

Tablo 5'de sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının üstesinden gelebilmek için kullanılan yöntemlerin en etkili olanları hangileridir kısmı sosyal, davranışçı ve bilişsel yaklaşım şeklinde 3 kategoriye ayrılmıştır. Sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının üstesinden gelebilmek için kullanılan yöntemlerin en etkili olanları, 'Problem davranışla ilgili konuşmak (f=5, %35.7)' ile ilk sırada, istendik davranışa pekiştireç verme ise (f=4,%28.4)' ikinci sıradadır. Bu kategoriye öğretmenlerin verdikleri cevaplara örnek olarak;

Ö2 'Çocukla iletişime geçerek istenmeyen davranışın sebebini bulmaya çalışmak. Ödül sistemini kullanmak'; Ö4 'Premack ilkesi'; Ö6 'Veli ile işbirliği yapmak', Ö9 'O anki etkinlikten mahrum bırakmak, yaptığı davranışla ilgili düşünmesini istemek'; Ö10 'Aile ile birlikte hareket etmek, olumsuz pekiştireç vermek'.

Tablo 6. Sınıf Ortamında Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri

Kategori	f	%
Psikolojik		
Dikkat dağınıklığı, motivasyon bozulması	5	45.4
Duygu durum bozukluğu	2	18.2
Sınıf hakimiyetini kaybetme	2	18.2
Fiziksel		
Sağlık problemleri (şekerin düşmesi, enerjinin azalması)	2	18.2

Tablo 6'da sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmenler üzerindeki etkileri psikolojik ve fiziksel olmak üzere iki kategoride ele alınmıştır. Sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının etkilerinde '*Dikkat dağınıklığı, motivasyonun bozulması (f=5,%45.4)*' ilk sırada yer almaktadır. Bu kategoriye öğretmenlerin verdikleri cevaplara örnek olarak;

Ö1 '*Etkinliği uygulamada ve etkinlikler arası geçişte zorlanma*'; Ö2 '*Motivasyon düşmesi, otoriteyi kaybetme*', Ö5 '*Motivasyon düşmesi, dikkat dağınıklığı yaşamak*', Ö7 '*Şekerim düşer, uykularım kaçır*'; Ö9 '*Gerileme ve enerji kaybı yaşamım*'.

Tablo 7. Sınıf Ortamında Öğrenciler Tarafından Sergilenen İstenmeyen Davranışların Diğer Öğrenciler Üzerinde Bıraktığı Etkiler

Kategori	f	%
Psikososyal		
Model alma	7	70
Psikolojik etki (gerilmek, keyiflerinin kaçması, dikkat dağınıklığı vb.)	3	30
Okula karşı olumsuz tutum	1	10

Tablo 7 incelendiğinde sınıf ortamında öğrenciler tarafından sergilenen istenmeyen davranışların diğer öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiler psikososyal kategorisi altında ele alınmıştır. Sınıf ortamında öğrenciler tarafından sergilenen istenmeyen davranışların diğer öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiler içerisinde '*Model alma (f=7,%70)*' ilk sıradadır. Bu kategoriye öğretmenlerin verdikleri cevaplara örnek olarak;

Ö1 '*Dikkat dağınıklığı*', Ö3 '*Model alma*', Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10 '*Model alma*'; Ö6 '*Okula karşı olumsuz tutum geliştirme*', Ö9 '*Gerileme ve dikkat dağınıklığı*'.

Tablo 8. Türk Milli Eğitim Sisteminin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları Üzerindeki Etkisi

	f	%
Evet	9	90
Hayır	1	10

Tablo 8 incelendiğinde Türk Milli Eğitim sisteminin öğrencilerin istenmeyen davranışları üzerindeki etkisi kısmında '*Evet*' etkilidir cevabı (f=9, %90) ile ilk sıradadır. Bu soruya öğretmenlerin 9 tanesi evet derken, 1 tanesi hayır demiştir. Evet diyenlerin verdikleri cevaplara örnekler şöyledir;

Ö1 '*Sınıfların kalabalık oluşu, yardımcı personel eksikliği*', Ö5 '*Fiziksel şartların eksikliği*', Ö6 '*Kalabalık sınıflar*', Ö8 '*Sistemdeki teori ve pratik uyumsuzluğu*', Ö9 '*Öğretmene gereken değer ve önemin verilmeyişi*'.

Tablo 9. Ailelerin Çocuk Yetiştirme Noktasında Karşılaştıkları Zorluklar

Kategori	f	%
Aile kaynaklı (ebeveyn ve diğerleri)		
Anne baba tutumları (koruyucu, ilgisiz, tutarsız ebeveyn tutumları, hayır deme beceri eksikliği, kuralların net olmayışı, ihmal vb.)	6	37.5
Davranış problemleri	2	12.5
Teknoloji bağımlılığı	3	18.75
	1	6.25

Geniş aile yapısı (büyüklerin çocuk yetiştirme yaklaşımlarına müdahale)	1	6.25
Aile içi şiddet	1	6.25
Babanın anneye destek olmaması	2	12.5
Anne babanın çalışması		

Tablo 9. Ailelerin çocuk yetiştirme noktasında karşılaştıkları zorluklar aile kaynaklı (ebeveyn ve ailenin diğer fertleri) kategorisi altında ele alınmıştır. Ailelerin çocuk yetiştirme noktasında karşılaştıkları zorluklar, 'Anne baba tutumları (koruyucu, ilgisiz, tutarsız ebeveyn tutumları, hayır deme beceri eksikliği, kuralların net olmayışı, ihmal vb.) (f=6, %37.5)' ile ilk sıradadır. Bu kategoriye öğretmenlerin verdikleri cevaplara örnek olarak,

Ö1 'Ebeveynlerin çoğunun tam zamanlı çalışıyor olması, teknolojik araç gereçlerin yaygınlaşmasıyla birlikte çocukların tek taraflı iletişim araçlarına maruz kalmaları', Ö2 'Teknolojik cihazları fazla kullanmaları, teknolojik bağımlılık ve ebeveynlerin çocuklarını takip etmekte zorlanmaları', Ö3 'ödül-ceza sisteminin doğru kullanılmaması kalıcı davranışların oluşmasını engellemesi ve hayır deme beceri eksikliği', Ö4 'çocukların bir çok şeyi ağlayarak yaptırmaya çalışması ve çocukların duygularının önemsenmemesi, net kuralların konulmaması', Ö5 'maddi anlamda çocuklarına yetebilmek için çok çalışmaları ve neticesinde onları ihmal etmeleri', Ö6 'anne babaların çocuklarını kendi dönemlerine göre yetiştirmeye çalışmaları', Ö7 'güvenirliliği doğrulanmamış sosyal medya bilgilerini doğru kabul edip uygulamaları ve hata olduğunu söyledikleri davranışları düzeltme yoluna gitmemeleri, Ö8 'her işleri anneleri tarafından yapılmaya alışmış ve sorumluluk alamayan çocuklar, Ö9 'Babanın anneye destek olmaması, geniş aile yapıları ve bu sebeple çocukların kurallara uyma noktasında zorluk yaşamaları', Ö10 'çocukların ihtiyaçlarının karşılanamaması'.

3. Tartışma

1. Çalışmanın ilk alt sorusu okul öncesi öğretmenlerinin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?

İstenmeyen öğrenci davranışı, çocuğun kendisinin ve diğer çocukların eğitim hakkını, güvenliğini ve sosyalleşmesinin önünü tıkayan, öğretmenin ders anlatma motivasyonunu bozan, sınıfta iletişimi engelleyerek bilişsel, duygusal ve fizyolojik değişimlere neden olan ruhsal bir gerilimdir (Gökyer ve Doğan, 2016). Çalışma bulgularına göz attığımızda, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğuyla ilgili ifade ettikleri 'kendisine ve başkalarına zarar verme' eylemleri kendinin ve diğerlerinin güvenliğini tehlikeye atmak şeklinde yorumlanabilir. Yine tanıtımda geçen olumlu bir öğrenme ikliminin sürdürülmesinin kısıtlanmasını, çalışma bulgularından 'kuralların çiğnenmesi, bu davranışların sık tekrar etmesi ve başkalarını rahatsız etmesi, sınıftan kaçmaya çalışmak ve bir şeyi ağlayarak yaptırmaya çalışmak'la örtüştüğü söylenebilir.

Cameron (1998) çalışmasında istenmedik davranışları 5'e ayırmıştır. Bunlar: *Saldırgan eylemler* (vurmak, saç çekmek, tekmelemek, itmek ve küfür etmek vb.), *fiziksel eylemler* (parçalamak, zarar vermek, karalamak, fırlatmak vb.), *sosyal eylemler* (koşuşturmak, bağırıp çağırmak ve tepinmek, öfkeli olmak vb.), *meydan okuyucu eylemler* (istekleri yerine getirmeyi reddetmek, kurallara uymamak, sözel ve sözel olmayan meydan okuyucu davranışlar sergilemek vb.) ve *kendine dönük istenmeyen eylemler* (bireysel etkinliklere katılmamak vb.) şeklindedir. Bu bilgiler ışığında çalışma bulgularından 'birbirlerine şiddet uygulamaları ve istenmeyen sözler söylemeleri (küfür, argo gibi)' saldırgan eylemlere örnek verilebilir.

Evertson, Emmer & Worsham (2003; akt. Eleser, 2008) çalışmalarında sınıfta istenmeyen davranışları, davranışın yoğunluğuna ve etkisine göre 'tolere edilebilir davranışlar, en küçük problemler, önemli fakat etkisi sınırlandırılmış problemler ve artan-yayılan problemler' şeklinde sınıflandırmışlardır. *Tolere Edilebilir Davranışlar*; ufak konuşma, şakalaşma, kısa dalgınlıklar ve etkinlik sürecindeki ufak kesintiler şeklindedir. Bu davranışlar etkinliği engellemez ve sınıf düzenini de bozamaz. Ancak bu davranışlara fazlaca eğilmek problemin büyümesine sebep olabilir. *En Küçük Sorunlar*; Çocukların etkinlik sırasında yüksek sesle konuşmaları, izinsiz yer değiştirip, etkinlik dışı şeylerle ilgilenmeleridir. Bu davranışlar az sayıda çocuğu etkiler. *Önemli, Ancak Etkileri ve Genişliği Sınırlandırılmış Sorunlar*; Öğrenme atmosferini bozan ve diğer çocukları etkileyen davranışlar olup, çoğunlukla bir grup çocukla sınırlı kalan davranışlardır. Çocukların sınıf kurallarına uymayı reddetmesi, etkinlik sırasında devamlı konuşması ya da çocuklardan bir veya birkaçının öğretmenin verdiği sorumlulukları yerine getirmemesi bu grupta ele alınabilir. *Artan ve Yayılan Sorunlar*; Sınıf ortamında olumsuz davranışların önüne geçilememesi, sınıfta disiplinsiz bir ortamın varlığına sebeptir. Başlarda önemsiz görülen davranışlar bütün sınıfa sirayet etmeye başladığında bu büyük bir sorundur ve etkinliklerin işleyişini tümünden bozabilir. Bu açıklamalardan hareketle öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla ilgili verdikleri cevaplardan 'Kuralların çiğnenmesi, bir şeyi ağlayarak

yaptırmaya çalışmak, sınıftan kaçmaya çalışmak' önemli ancak etkililiği ve genişliği sınırlanmış sorunlar kategorisinde; kendine ve başkalarına zarar vermesi, karşı tarafı rahatsız etmesi, sık tekrar etmesi, süresinin uzaması ve tehlike yaratması ise artan ve yayılan sorunlar sınıflandırmasında ele alınabileceği yorumunda bulunulabilir.

2. Çalışmanın ikinci alt sorusu okul öncesinde istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin uyguladıkları yöntemler ve bu yöntemlerin en etkilileri hangileridir?

Temiz (2020: 1) çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında en fazla 'hırçınlık, arkadaşlarına vurma, öfke nöbeti, küfür etme, kurallara uymakta zorluk' gibi istenmeyen davranışlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. İstenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerinse 'çocuklara yaptıkları davranışın hatalı olduğunu gösterme ve doğru olanı öğretme, göz teması kuma, mola verme, görmezden gelme, ödül/ceza, aile ile işbirliği' gibi yöntemleri tercih ettikleri yönündedir. Sadık (2006: iii) çalışmasında disiplin problemlerinin çözümünde öğretmen veli işbirliğinin ve aile ile ilişkilerin öneminden bahsetmiştir. Her iki çalışmanın bulgularının çalışma bulgularımızla örtüştüğü söylenebilir. Çalışmamızda sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının ne olduğuyla ilgili öğretmenlerin en fazla ilettikleri sorun öğrencilerin birbirlerine şiddet uygulaması (vurmak, itmek), ikinci sırada istenmeyen sözcükler (küfür, argo) söylemeleri ve 3. sırada kurallara uymamak'tır. Bu davranışların üstesinden gelebilmek için öğretmenlerin uyguladıkları yöntemlerin içinde ilk sırada aile ile işbirliği gelmekte ancak bulgularda aile ile işbirliği en etkili yöntem olarak ifade edilmemektedir. Bunun yerine problem davranışla ilgili konuşmak ve istedik davranışa pekiştirme vermek en etkili iki yöntem olarak bulgularda karşımıza çıkmaktadır.

Sadık (2006: iii) çalışmasında verilen eğitim sonrası sorun davranışı 'görmezden gelme' yaklaşımının %23.5 daha az kullanılan bir strateji olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sınıf içindeki fısıldaşma, anlık dikkat dağılması, esneme, sırayla oynama (üst üste olmamak koşuluyla) gibi davranışlar görmezden gelinir. Bu stratejiyle sönme tekniği uygulanır. Ancak görmezden gelinen davranışların iyi analiz edilmemesi ve uygulamada gereken önem ve özenin gösterilmemesi nedeniyle sınıf içi istenmeyen davranışlar kartopu gibi büyüyerek öğretmeni daha fazla zorlayabilir. Ders esnasında öğrenciler arasında bir sohbet varsa, dikkat dağıtıcı şekilde herhangi bir nesne ile uğraşıyorlarsa, izinsiz sınıfta dolaşıyorlarsa ya da kaba/saldırgan davranışlar gösteren öğrencileri görmezden gelmek doğru olmayacaktır (Kara Çamdibi, 2023: 22). Çalışma bulgularına göz attığımızda iki öğretmenin görmezden gelme yöntemini kullandığı görülmektedir. Çalışmada, istenmeyen öğrenci davranışlar içerisinde tüm öğretmenler, öğrencilerin birbirlerine şiddet uyguladığını (vurmak, itmek ve zorbalık gibi) ifade etmişlerdir. Bu davranışların sınıf ortamında görmezden gelinmesi söz konusu değildir. Bu nedenle iki öğretmenin görmezden gelme yöntemini sınıflarında kullanıyor olmaları, doğru yöntem geliştirme hususunda öğretmenlerin bazılarının yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmamalarıyla açıklanabilir. Çalışma bulgularında burun karıştırma görmezden gelinirken; sınıftan kaçmaya çalışan, küfür eden, kurallara uymayan, başkalarına zarar veren öğrenci davranışlarını görmezden gelmek doğru olmayacaktır.

Literatürde sınıf yönetimi modellerinin farklı başlıklar altında ele alındığı görülebilir. Öğretmenlerin, sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili uygulamayı seçtikleri yöntemler, onların tercih ettikleri sınıf yönetimi yaklaşımlarını ortaya koyar. Sınıf yönetimi yaklaşımlarının belirli kurallar çerçevesinde gruplandırılmasıysa, sınıf yönetim modellerini oluşturmuştur (Babaoğlu, 2011). Tepkisel modelde, istenmeyen davranışların değiştirilmesi hedeflenir. Öğretmenin, olayların sebeplerinden ziyade sonuçlarına odaklanması ve tepkilerini bireye yönelterek istenmeyen davranışlara karşı çoğunlukla cezalandırma yöntemine başvurması, kuralları amaç haline getirmesi ve bunları her ne pahasına olursa uygulamaya çalışması tepkisel modele örnektir (Şentürk, 2006). Önlemsel model ise sınıfta problem olabilecek her türlü durumu önceden kestirebilecek sınıf düzeni oluşturma gayretidir (Başar, 2005: 9). Gelişimsel modelde ise dersler, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine göre planlanır ve uygulanır. Sınıf kuralları oluşturulurken ve öğrencilere sorumluluk verilirken öğrencilerin gelişim özelliklerini ön plana alınır. Bu modelde öğrencilerin gelişim özelliklerinin dikkate alınması başarıyı da beraberinde getirecektir (Şentürk, 2006). Çalışmada istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin kullandığı 'Bireysel rehberlik (davranışın neden yanlış olduğunu anlatma)' yaklaşımı gelişimsel modele örnek bir davranış olarak gösterilebilir.

Sadık (2006), Balay ve Sağlam (2008) çalışmalarında çocukların istenmeyen veya yanlış olarak isimlendirilen davranışların ne olduğunu bilmedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Olumsuz davranışların ne ölçüde olumsuz olduklarının bilinmesinin, istenmeyen davranışların ortadan kaldırılması adına önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışma bulgularında öğretmenler 'bireysel rehberlik yaparak öğrenciye davranışın neden yanlış olduğunu

anlatma' yöntemini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu noktada davranışın neden yanlış olduğu öğrencilere anlatılırsa, davranışın tekrarlanma olasılığının azalacağı yorumunda bulunulabilir.

Çalışma bulgularında istenmeyen davranışların üstesinden gelmek için kullanılan ceza verme (mahrum bırakma) ise tepkisel modele örnek verilebilir. Uysal vd. (2010) çalışmalarında öğretmenlerin en fazla kullandığı stratejilerin 'sözel ve sözel olmayan uyarı' ve '1. tip ceza' olduğunu ve *tepkisel modelin sık* kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada da öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarının üstesinden gelebilmek için sınıf geneline uyarı (sözel uyarı) yaparak tepkisel modeli kullandıkları yorumunda bulunulabilir. Bilir'e (2014) göre tepkisel modele sık başvuran bir öğretmenin sınıf yönetim becerilerinin yeterli olmadığı ifade edilebilir. Bu çalışmada da öğretmenlerin sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışları karşısında sınıf geneline uyarı yaparak ve ceza yöntemiyle *tepkisel modeli* az da olsa kullandıkları söylenebilir.

Literatür tarandığında ödül ve ceza konusunda farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Tauber'e (2007) Skinner'ın '*Davranış Değiştirme modeli*'nde, öğretmenlerin istedik davranışlar karşısında öğrenciye pekiştirici vermesinin davranışın yapıma sıklığını arttıracaklarını, istenmeyen davranış karşısında çocukların ödülünden mahrum bırakılması veya ceza verilmesinin çocuğu istenilen davranışı yapmaya zorlayacağını söyler.

İstenmeyen davranış karşısında öğretmen ceza yöntemiyle sınıf iklimini daha da bozabilir. Ceza başta çocuğu korkutabilir, kaygılandırabilir ancak cezanın işe yaramadığı ya da davranış değişikliğinde neden olmadığı durumlarda çocuk benzer davranışları göstermeye devam edecektir. Ceza vermek çocukta cezadan kaçınmak için farklı davranış bozukluklarına sebep olabilir. Bu anlamda istenmeyen davranışlar karşısında öğrencilere ceza verme konusunda çok dikkatli olunması gerekir. Verilen cezanın amaca hizmet etmesi ve istenilen sonucu vermesi önemlidir.

Çalışma bulgularına göz attığımızda istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerden bazılarının beden dilini kullanması (göz teması) öğretmenin sınıfa '*Ben buradayım*' mesajı olarak yorumlanabilir. Göz temasının pek çok anlamı olabilir. İstenmeyen davranış karşısında '*Farkındayım, görüyorum*' anlamı taşıırken; iyi bir davranış karşısında ise '*Onaylama*' anlamına da gelebilir. Doğru yerde doğru zamanda kullanılması bu anlamda sınıf yönetimi açısından etkili bir yöntem olarak ifade edilebilir. Öğretmenlerden bazılarının bu tekniği kullanması bu anlamda olumlu karşılanabilir. Ancak çalışma bulgularında öğretmenlerin bu tekniği oldukça az kullandığı görülmektedir.

3. Çalışmanın üçüncü alt sorusu okul öncesinde istenmeyen öğrenci davranışları öğretmenleri ve sınıf iklimini nasıl etkilemektedir?

Sınıf ortamında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmenler üzerindeki etkilerine göz attığımızda katılımcıların '*dikkat dağınıklığı, motivasyon bozukluğu yaşadığını, sınıf hakimiyetini kaybettiğini, duygu durum bozukluğu yaşadıklarını ve sağlık problemleri yaşadıklarını (enerjinin düşmesi, şekerin düşmesi vb)*' ifade ettiklerini görebiliriz. Karaçamdıbi (2023) çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim ortamında çeşitli istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını ve bu davranış sorunlarının birtakım ortak özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında olumsuz duygular hissettikleri, derse karşı istek ve inançlarının azaldığı, bu durumdan ise öğrencilerin olumsuz etkilenerek sınıf ikliminin bozulduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgularla çalışma bulgularının paralellik gösterdiği söylenebilir.

Çalışma bulgularına göz atıldığında öğretmenlerin 4'nün kıdem yılının 0-5 yıl, 5'nin kıdem yılının 6 yıl-10 yıl ve 1 tanesinin de 11-15 yıl olduğu görülmektedir. O'Brien & Goddard (2006) çalışmalarında mesleklerinin ilk yıllarında öğretmenlerin sınıf ve davranış yönetimi konularında yetersiz kaldıklarını ve bilgi gereksinimlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Nitekim katılımcıların yalnızca bir tanesi 11 yıl üzeri tecrübeye sahiptir. Büyük bölümün mesleki tecrübesi azdır. Üç öğretmen haricinde davranış problemleri ile ilgili eğitim almış öğretmen yoktur. Yeşilyurt ve Çankaya (2008) çalışmalarında '21 yıl ve üzeri tecrübesi olan öğretmenlerin daha az tecrübeli öğretmenlere nazaran sınıf yönetimi becerisinde daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Dinçer ve Akgün (2015: 196) çalışmalarında sınıf yönetimi üzerinde tecrübenin önemli ancak tek başına yeterli olmadığını ve mesleki gelişimde kendini yenileme gibi etkenlerin de dikkate alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında ilk sırada motivasyon kaybı/dikkat dağınıklığı yaşamalarının nedenleri arasında tecrübe eksikliği sayılabilir. Yani tecrübenin bu anlamda göz ardı edilemeyeceği söylenebilir. Dinçer ve Akgün (2015: 197) çalışmalarında örgün eğitim mezunu öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin, açık öğretimden mezun olan öğretmenlere nazaran daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Dinçer ve Akgün (2015) çalışma bulgularından hareketle lisans ve önlisans mezunu olmakla yüksek lisans yapmak arasında anlamlı bir fark bulunmamış olsa da mesleki gelişim açısından yüksek lisans yapmak, öğretmenleri mesleki

gelişim açısından bir adım öteye taşıyabilir. Farklı bakış açısı kazandırabilir ve istenmeyen davranışlar karşısında sınıf ortamında farklı stratejiler ortaya koyabilirler. Çalışmada iki öğretmen 4 yıllık açık öğretim mezunu, bir tanesi de dikey geçişle yine açık öğretim üzerinden lisans diploması almıştır. Mesleki yaşamlarında devamlı çocuklarla çalışacak olan okul öncesi öğretmenlerinin üniversite eğitimleri süresince uygulamalardan dönüt alabilmeleri adına öğretim elemanlarıyla birebir iletişim halinde olmaları önemlidir denebilir. Üniversite eğitiminin yalnızca meslek elemanı yetiştirmekle kalmadığı, farklı bakış açıları kazandırma noktasında da önemli işlevinin olduğu söylenebilir. Bu anlamda okul öncesi programlarını örgün okumanın öğretmenlere çok daha farklı vizyon kazandırabileceği söylenebilir.

Çalışmada istenmeyen davranışların diğer öğrenciler üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular; *Model alma* (f:7; %70), *psikolojik etki* (*gerilmek, dikkatlerinin dağılması ve dikkat dağınıklığı vb*) (f:3; %30) ve *okula karşı olumsuz tutum* (f:1, %10) şeklindedir. Farklılıklar bazen sınıfın iklimini olumlu etkilerken, bazense sınıfın ruhsal, sosyal ve duygusal yapısına zarar verebilmektedir (Tertemiz: 2000: 54; akt. Sarıtaş, 2006: 169). Bu davranışlara akran etkileşimiyle çocuklar arasında yaygınlaşabilmektedir (Evertson & Emmer, 2013). Bu anlamda çocukların gelişim özelliklerini dikkate alarak, doğru zamanda doğru stratejilerle sınıf içerisinde istenmeyen öğrenci davranışlarına gerekli dokunuşları yapabilmek, eğitim öğretimin devamlılığı ve sorunun sınıfın bütününe yayılmaması açısından önemlidir denebilir.

4. Çalışmanın dördüncü alt sorusu okul öncesinde istenmeyen öğrenci davranışları üzerinde Türk Milli Eğitim Sisteminin etkisi nelerdir?

Türk Milli Eğitim sisteminin öğrencilerin istenmeyen davranışları üzerinde etkisi var mıdır? sorusuna öğretmenlerin %90'ı evet cevabını vermiştir. Hayber (2022: 16) çalışmasında, sınıfın fiziki yapısının öğrenci sayısı ile hareketli etkinlikler yapmak için uygun olmadığı, okul öncesi sınıflarının ilkokuldan ayrı olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Sınıflarda yardımcı personelin olması gerektiği, ailelerin öğretmenlerden beklentilerinin aşırılığı ve anne babaların okul öncesi eğitimi gerektiği düzeyde desteklemediği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerden biri ilkokul bünyesinde okul öncesi öğretmenliği yapmaktadır. Çoğunun yardımcı personeli yoktur ve pek çoğunun sınıf mevcudu sınıflarının fiziki yapısıyla orantılı değildir. Bu anlamda çalışma bulguları Hayber (2022) çalışma bulguları ile örtüşmektedir. Ailelerin öğretmenlerden beklentileri de yine bu doğrultuda oldukça yüksektir ancak çalışma bulgularında aile ile iletişim/işbirliği çalışma bulgularında işe yararlık noktasında üçüncü sıradadır. Aileler maalesef okul öncesi öğretmenlerine gerekli desteği vermemektedir. Çok basit şeylerden öğretmenleri gece gündüz saat ve gün mefhumu gözetmeksizin ve bunu kendilerinde bir hak gören veliler, okul ve öğretmenle işbirliği yapma ve sorumluluk alma noktasında maalesef istenen noktada değillerdir.

2023-2024 eğitim öğretim yılında T.C. Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi kurumlarda aidat alınmayacak demiş ancak daha sonrasında yeni bir resmi yazıyla bunu değiştirerek okul öncesi kurumlarda aidat alınacağını duyurmuştur. Bu durum velilerin kafasının karışmasına sebep olurken, bir yandan da okul yönetimlerini veliyle karşı karşıya getirmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 8 tanesi sınıflarının fiziki yapılarının sınıf mevcutları ile paralellik göstermediğini ifade etmişlerdir. 3 sınıfın sınıf mevcudu 26-30, 2 sınıfın mevcudu 21-25 kişidir ve sınıfların fiziki yapılarıyla sınıf mevcutları doğru orantılı değildir. 3 yaş okutan iki öğretmenin sınıfının fiziki durumu ise ancak depo olmaya müsaitken sınıf mevcutları ise bir öğretmenin 6-10 ve diğer öğretmenin ise 11-15'dir. Yani, çalışmaya katılan öğretmenlerin öğrenciler için uygun bir sınıf ortamından söz etmek imkansızdır. Bu sonuçların Sadık (2006) ve Hayber (2022) çalışma bulgularıyla örtüştüğü yorumunda bulunabilir. Bugün Türkiye genelinde pek çok okulun bünyesinde okul öncesi sınıfları mevcuttur. Okul öncesinin amacı çocuğu yapılandırılmış ortamlarda, dört duvar arasında tutmak değil, doğayla iç içe, müstakil bahçesi olan çevrelerde çocuğa eğitim vermektir. Nitekim bugün ülkemizdeki okulların birçoğunun bahçesinin büyüklüğü bırakın öğrenci sayısı ile doğru orantılı, öğrenci başına düşmesi gereken metrekaşe üzerinden uygun genişlikte bile değilken, çok azının bahçesinde dinlenme köşeleri, park alanları veya ağaç mevcuttur. Parke döşeli sert bahçe zeminlerde okul öncesi öğrencilerinin dinlenmeleri ya da oyun oynamaları beklenmektedir.

Duran ve Taştekin (2018) çalışmalarında ülkemizdeki okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânların Finlandiya olduğu gibi düzenlenmesini önermektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitimin sağlıklı ve uygun bir ortamda gerçekleştirilebilmesi için oyun alanlarının amacına uygun düzenlenmesi esastır. MEB'de dış mekan tasarımı, iç mekan tasarımlarının uzantısı olarak düşünülür ve eğitim programlarında dış mekan faaliyetlerine çocukların ilgi ve gereksinimleri noktasında yer verilir. 1953'de yapılan V. Milli Eğitim Şurası'nda ise okul öncesi kurumlarında olması gereken araç ve gereçler ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Kum havuzu, müzik aletleri (piyano, gramafon, plak, zil, trampet vb) malzemeleri özellikle kırsalda pek çok okul öncesinde bulmak söz konusu bile değildir.

İsveç'te okul öncesi kurumlarında çoğunlukla bir müdür, lisans derecesine sahip öğretmenler ve en azından lise düzeyinde eğitim almış çocuk bakıcıları bulunmaktadır (Lundqvist, Allodi & Siljehag, 2015; akt. Eroğlu ve Dikici Sığırtmaç, 2019: 1705). Finlandiya'da okul öncesi dönem çocuklarının %96'sından daha fazlası okul öncesi eğitim almakta olup, tüm kararlarsa çocukların gelişimleri hesaplanarak alınmaktadır (Järvinen, 2007). Ayrıca Finlandiya'da okul öncesinde kullanılan materyaller ve öğrenci desteği ücretsizdir (Perusopetuslaki, 2019 akt. Duran ve Taştekin, 2020). Türkiye'de ise okul öncesi eğitim maalesef mecburi eğitim çağı içinde yer almamaktadır. Türkiye'de okul öncesinde öğretmenlerin pek çoğunun yardımcı personeli bulunmamaktadır. Çalışan kişilerin çocuk gelişimi noktasında eğitimleri ise tartışmalıdır. Yardımcı ablaların görevi çoğunlukla bakıcılıkla eşdeğerdir denebilir. Çoğu öğretmenin stajeri bile yoktur. Yani devlet, okul öncesi eğitim için gerekli öğrenci desteğini tam manasıyla yerine getirememektedir.

Finlandiya'da sınıf mevcudu 20 kişiyi geçmemekle birlikte önerilen mevcut 12'dir (EURYDICE, 2020; Salminen, 2017). İsveç'te sınıf mevcudları 12-25 aralığındadır. Okullar senenin tüm zamanında ve günün büyük bir bölümünde de açıktır (Engdahl, 2004). ABD'de genel mesleki standartlarca belirlenen öğretmen öğrenci oranı 10/1'dir (Kızılkaya, 2021). MEB okul öncesi ve ilköğretim kurumları yönetmeliğinde ise bir gruptaki çocuk sayısının 10'dan az, 20'den fazla olmaması ancak talep halinde ve okulun imkânlarının dahilinde öğrenci sayısının artırılabilmesi ifade edilmiştir. Çalışma bulgularına göz attığımızda sınıf mevcudlarının ABD ve Avrupa standartların oldukça üstünde olduğu yorumunda bulunulabilir. MEB okul öncesi kurumları yönetmeliğinde sınıf mevcudu sayısının talep halinde ve okulun imkanları çerçevesinde artırılır şeklinde sınıf mevcudu sayılarının ucunun açık tutulması yaşanan sorunların nedenlerinden biri olarak görülebilir. Mevzuat, iç mekanlar çocukların rahat hareket edebilecekleri ve etkinliklerin kolay yapılabilecekleri şekilde dizayn edilmeli dese de durum pratikte hiç de öyle değildir. Sınıf mevcudları sınıfların fiziki yapılarının oldukça üzerindedir ve sınıflar öğrenci başına düşmesi gereken metrekarelerin çok altındadır. Bütün bu olumsuzluklar da sınıf iklimini ve öğrenme ortamını olumsuz etkilenmektedir yorumunda bulunulabilir.

Dinçer ve Akgün (2015: 197) çalışmalarında sınıflarında 16 ve daha fazla öğrencisi olan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin, 15 ve daha az öğrencisi olan öğretmenlerden daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 15 ve daha fazlası çocukla çalışmak grup içi etkileşimi arttırdığı ve sınıf yönetimini kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bilgilerden hareketle az öğrenci ile etkinlik yapmak evet zordur ancak sınıf mevcudunun fazla olması da mevcudun az olması kadar süreci olumsuz etkileyebilecek bir durum olarak görülebilir. Adıgüzel'e (2016) göre çalışmasında kalabalık sınıflarda sosyal beceri kazanmamış öğrencileri belirli bir hedefe yönlendirebilmek ve belirli bir zaman diliminde de olsa ebeveynlerinden ayrı tutabilmek oldukça zordur. Bu bulgu kalabalık sınıfların dezavantajları arasında gösterilebilir.

Tercan ve Demircioğlu (2019) çalışmalarının bulgularında istenmeyen davranışlarda sınıf düzenine vurgu yapılmış ve geniş, ferah, aydınlık, uygun köşelerin bulunduğu ve yeterli materyallerle dolu bir sınıfın olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu anlamda nitelikli bir okul öncesi eğitimi için fiziksel koşulların uygun hale getirilmesi öncelikler arasında olmalıdır denebilir. Hayber'e (2022: 17) göre okul öncesi eğitimi; çocukların bilişsel ve psiko-motor gelişimi, yaratıcılık ve hayal gücü potansiyellerini üst noktaya çıkarma noktasında önemli role sahiptir. Okul öncesi eğitim kurumları öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri, gelişim ve yaş düzeyleri gibi faktörleri dikkate alarak öğrencilere nitelikli eğitim çevreleri sağlamalıdır. Bu anlamda Türkiye'de okul öncesi eğitiminin oldukça fazla eksiğinin olduğu ve aksaklıklar giderilmeden kaliteli bir okul öncesi eğitiminden söz etmenin imkan dahilinde olmadığı yorumunda bulunulabilir.

5. Çalışmanın beşinci sorusu ise *anne babaların çocuk yetiştirme noktasında yaşadıkları zorluklar nelerdir?*

Sadık (2006) ve Akman, Baydemir, Çelik Arslan vd. (2011) çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin, istenmeyen davranış sergileyen öğrencilerle ilgili öncelikle aileyle iletişime geçtikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çalışma bulgularımızla örtüşmektedir. Çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında öncelikle aile ile iletişimi tercih etmelerine rağmen en etkili yöntem kategorisinde aile ile iletişim üçüncü sıradadır. Bu sonuç ise Hayber (2022) çalışma bulguları ile örtüşmektedir. Aile ile iletişim kurma yöntemi tercih edilen bir strateji olmasına rağmen işe yaramada ilk sırada yer almamasını, ailelerin okul öncesi eğitimi gerektiği düzeyde desteklemediği şeklinde yorumlayabiliriz.

Öztürk (2002) çalışmasında istenmeyen öğrenci davranışlarının sebeplerini aile, öğrenci, öğretmen ve okul/yönetim ve diğer faktörlerden kaynaklanan sebepler şeklinde sınıflandırmıştır. Ailelerin ekonomik ve kültürel özellikleri çocuğun sınıf içerisindeki davranışlarını doğrudan etkiler. Evinde kendine ait bir odası olan, her ihtiyacı eksiksiz karşılanmaya çalışılan, eğitim araç gereçleri açısından daha donanımlı olan ve özbakım ihtiyaçları ile

sevgi, ilgi beklentisi her anlamda karşılanan bir çocukla bunlardan mahrum kalan bir çocuğun sınıf içindeki davranış ve beklentilerinin benzer olması beklenemez. Çalışmada katılımcıların, ailelerin çocuk yetiştirme noktasında karşılaştıkları zorluklarla ilgili 'anne baba tutumlarını' işaret etmesi istenmeyen öğrenci davranışlarının aile kaynaklı sebepleri arasında gösterilebilirken, katılımcıların istenmeyen öğrenci davranışları arasında *teknoloji bağımlılığını* göstermesi diğer faktörler başlığı altında ele alınabilir.

AAP (2011) göre ebeveynlerin çocuklarının TV karşısında olmasına izin verme sebepleri arasında Tv'nin oyalayıcı olması ve onlar ev işleriyle uğraşırken ekranın bakıcı görevini üstlenmesi sayılabilir. Pek çok çalışma çocukların teknoloji kullanımının olumsuz etkilerini vurgularken, bazılarıysa içerik zenginliği sunma gibi yönleriyle gelişime uygun olacağını ortaya koymaktadır. Ancak okul öncesi çocukları için teknolojik araçların kullanımı obezite, tembellik, saldırganlık ve dikkat eksikliği gibi sorunlarında da beraberinde getirebilmektedir (Nunez-Smith, Wolf, Huang vd., 2008; akt. Sayan, 2016: 70).

Sadık (2006: iii) çalışmasında, ev ortamında istenmeyen davranışlara karşı verilen ilk tepkinin bağırma, azarlama ve gözdağı verme şeklinde gerçekleştiği ve davranış yinelenmesinde ebeveynlerce fiziksel ceza uygulandığı yönündedir. Veliler, istenmeyen davranış karşısında öğretmenin çocuğa kızmasını ya da çocuğu dövmesini beklediğini; öğretmenlerse velilerden öncelikle çocuğu dövmemesini, sevgi ve ilgiyle yaklaşmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrenciler ise öğretmenlerinden kendileri dövmemelerini, ceza vermemelerini ve öfkelenmelerinde bağırarak, onları korkutmamalarını beklemektedir. Bu sonuçlar, ebeveyn tutumlarının çocuklardaki istenmeyen davranışlar üzerindeki olumsuz etkileri olarak yorumlanabilir. Ebeveynlerin yanlış tutumları öğrencilerde sınıf ortamında olumsuz davranışlar sergilemelerine sebep olabilmektedir. Çalışma bulgularımızda öğretmenler net bir şekilde, ebeveynlerin çocuklarına fiziksel ceza vermesinden, azarlama ya da bağırmasından söz etmese de yanlış ebeveyn tutumları üzerinde durarak, bu davranışların sebebi olarak ebeveynleri işaret etmişlerdir. Özdemir'e (2023: 1309-1315) göre geçmişte çocuklar daha özgür büyürken, bugün için çocukların özgür ortamlarda büyüdüğünü söylemek pek mümkün değildir. Bu süreçte ebeveyn tutumları da değişerek yerlerini yeni nesil ebeveynlik stillerine bırakmaya başlamış ve farklı isimler altında yeni nesil ebeveynlik yaklaşımları gün yüzüne çıkar olmuştur. Ebeveynlerin, çocuklarını büyütürken bu süreçte nasıl bir yaklaşım içerisinde oldukları da önem kazanmıştır. Devamlı surette yalan söyleyen bir ebeveyn, çocuğunu yalan konuştuğu için cezalandırıyorsa veya buna olumsuz reaksiyon veriyorsa burada üzerinde konuşulması gereken başka şeylerin varlığından söz edilebilir. Ebeveyn olmak, çocukları katı kurallarla yetiştirmek ve koyulan kurallara çocukların sorgulamadan uymalarını beklemek değildir. Ev içerisinde çocukların olduğu gibi kabul edildiği, herkesi ilgilendiren konularda çocukların da fikirlerinin alındığı, gelişim dönemlerine göre çocukların gereksinimlerine cevap verildiği, problemlerini çözüme kavuşturma noktasında çocukların desteklendiği, anne babaların çocuklarına onları sevdiklerini söyledikleri ve çocuklarıyla kaliteli zaman geçirdikleri aile ortamlarının yaratılmasının öneminden söz edebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Çalışma bulgularına göz attığımızda, katılımcıların ifade ettiği istenmeyen öğrenci davranışlarının alanyazındaki çalışmalarla paralellik gösterdiği ve bu davranışların genel olarak sınıf iklimini bozan ve doğru müdahale edilmediği takdirde sınıfın tümüne yayılabilecek davranışlar olduğu ifade edilebilir. Çalışmada, öğretmenlerin sınıf ortamında istenmeyen davranışlar karşısında ödül/ceza ve sözel ve sözel olmayan müdahale stratejileriyle *tepkisel modeli* sık kullandıkları yorumunda bulunulabilir. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında görmezden gelme tekniğini de kullandıkları görülmektedir. Verilen cevaplar üzerinden değerlendirme yaptığımızda, burun karıştırma görmezden gelinebilirken; sınıftan kaçmaya çalışan, küfür eden, kurallara uymayan, başkalarına zarar veren öğrenci davranışlarını "görmezden gelmek söz konusu olmayacaktır. Göz teması onay, kabul etme ve empati mesajlarını da taşır. Bu anlamda öğretmenlerin kullandığı bu yöntem doğru kullanıldığında istenmeyen davranışların azaltılmasında etkili bir yöntemdir denebilir. Öğretmenlerin kullandığı bir diğer yöntem ise öğrenciyle birebir konuşarak rehberlik yapmaktır. Bu stratejiyle davranışın neden yanlış olduğu öğrencilere anlatılırsa, davranışın tekrarlanma olasılığının azalacağı yorumunda bulunulabilir. Öğretmenlerin, geleneksel yaklaşımlarla (tepkisel model) sınıflarında olumlu bir iklim yaratmaları zordur. Önlemler ve gelişimsel modeller sınıf ortamında istenmeyen davranışların azaltılması noktasında etkililiği kanıtlanmış yaklaşımlardır. Bu modeller üzerine sınıf yönetimini inşa etmek daha doğru olacaktır. Tabii ki istenmeyen davranışlar üzerinde sınıf mevcutları ya da sınıfın ve okulun fiziki yapısı da oldukça etkilidir. Bu anlamda Türkiye'de okul öncesi kurumlarının sınıf mevcutlarını Avrupa ve ABD'de olduğu öğrenci başına düşmesi gereken metrekare üzerinden dizayn edilmesi, serbest zaman köşelerinin, etkinlik alanlarının geniş tutulması bu noktada göz ardı edilmemesi

gereken unsurlardır. Mevzuat ve uygulamanın pratikte örtüşmesi etkili bir okul öncesi eğitiminin ülkemizdeki geleceği açısından önemlidir denebilir.

Öğretmenlerin, istenmeyen davranışlar karşısındaki yaklaşımları onların mesleki tecrübeleri, mezun oldukları üniversitenin eğitim kalitesi, örgün okuyup okumadıkları, sınıflarındaki öğrenci sayısı, sınıflarının fiziki yapısı, meslek alanlarıyla ilgili almış oldukları eğitimlerle yakından bağlantılıdır. İstenmeyen davranışların temelinde ihtiyaçlar vardır ve bu ihtiyaçlar, onları gidermeye iten dürtüler yaratırlar. Bu istenmeyen davranışlar öğrencilerin kendilerine ve çevrelere zarar verdiği gibi, bu durumdan diğer çocuklar, sınıf geneli ve öğretmenler de olumsuz etkilenebilmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin istenmeyen davranışlar oluşmadan tedbir alması ve istenen davranışın devamlılığı noktasında doğru teknikleri kullanmasının öneminden söz edilebilir.

Çalışma bulgularında istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin uyguladığı ilk yöntem aile iletişim kurmak olmuştur. Ancak işe yararlık noktasında aile ile işbirliği sonuçlarda üçüncü sıradadır. Bu durum ailelerin ilgisizliği ile açıklanabilir. Bu durumun, ev ziyaretlerini daha sık yaparak, bireysel rehberlik faaliyetleri üzerinden ebeveynlerle yapılacak aylık görüşmelerle ya da zaman zaman sınıf velilerini bir araya getirebilecek etkinliklerle aşılabileceği söylenebilir.

Modern çağda teknoloji kullanımı, okulöncesi çocuklarının eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Teknolojinin doğru kullanılmamasının çocuklar açısından pek çok olumsuzluğu da beraberinde getireceği kesindir. Bu noktada yapılacak doğru şey, teknolojinin nasıl daha etkili ve doğru kullanılacağıdır.

Sınıf ortamında başarının temeli öğretmendir ve öğretmen mesleki anlamda donanımlı olmalıdır. Öğrencilerini tam manasıyla tanımayan bir öğretmenin meslek hayatında ve sınıf yönetiminde başarılı olması zordur. Bu sonuçlar ışığında tecrübeli öğretmenlerin alanda yeni öğretmenlere mentörlük yapabileceği sistemin hayata geçirilmesi ve MEB ile Üniversitelerin yapacakları protokollerle öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini bir adım öteye taşıyacak hizmetiçi eğitimlerin planlanması önerilebilir. Yurt dışındaki okul öncesi eğitim sistemlerinin incelenerek Türkiye'deki okul öncesi mevzuatının güncellenmesi, okul öncesi mevzuatında yazılı olan ancak pratikte uygulanmayan yönlerin revize edilerek okul öncesinde aksayan yönlerin giderilmesi önemli gözükmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinden belirli kriterlere göre seçilenler yurt dışına eğitime gönderilerek, okul öncesinde yol kat etmiş ülkelerin eğitim sistemleri incelenebilir, ülkemizdeki sistem ve yurt dışındaki sistem üzerine fikir alışverişinde bulunulabilir.

Kaynakça

- AAP (2001). American academy of pediatrics, committee on public education. American academy of pediatrics: children, adolescents, and television. *Pediatrics*, 107, 423–426.
- Adıgüzel, İ. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Akgün, E., Yazar, M. & Dinçer, Ç. (2011). Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3), 1-9.
- Akyol, T., Baydemir, G., Akman, B., Kükürtçü, S.K. & Arslan, A. Ç. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta karşılaşılan sorun davranışlara ilişkin düşünceleri. *Education Sciences*, 6(2), 1715-1731.
- Anthony, B., Anthony, L. G., Morrel, T. M., & Acosta, M. C. (2005). Evidence for social and behavior problems in low-income, urban preschoolers: effects of site, classroom, and teacher. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(1), 31-39. DOI:10.1007/s10964-005-1334-y
- Babaoğlu, E. (2011). Sınıf öğretmenlerinin kullandığı sınıf yönetim modelleri. *Education Sciences*, 6(2), 1635-1650.
- Balay, R. & Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1–24.
- Başar, H. (2005). *Sınıf yönetimi* (12. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bayar, A., & Kerns, H. J. (2015). Undesired behaviors faced in classroom by physics teachers in high schools. *Eurasian Journal of Physics and Chemistry Education*, 7(1), 37-45.

- Bayata, G. & Yalçın, S. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında yaşadıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlar ile başa çıkma yöntemleri. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(74), 5223-5231.
- Bilir, A. (2014). Sınıf yönetiminde başarının aracı: Önlensel model. *Folklor/Edebiyat*, 20(78), 203-214.
- Cameron, R. (1998). School discipline in the United Kingdom: Promoting classroom behaviour which encourages effective teaching and learning. *School Psychology Review*, 33-44. <https://doi.org/10.1080/02796015.1998.12085895>
- Dönmez, Ö., Aşantoğrul, S., Karasulu, M. & Bal, E. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejilerin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 75-97.
- Dinçer, F. Ç. & Akgün, E. (2015). Okul öncesi öğretmenleri için sınıf yönetimi becerileri ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40(177), 187-201.
- Duran, M. & Taştekin, A.N. (2020). Finlandiya Erken Çocukluk Eğitimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 600-624. DOI: 10.33437/ksusbd.721284
- Eleser, G. (2008). *İlköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları disiplin problemleri ve bunlarla baş etme yolları*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Engdahl, A. (2004). Implementing a national curriculum in Swedish preschools. *International Journal of Early Childhood Education*, 10(2), 53-78.
- Eroğlu, E. & Dikici Sığırtaçlı, A. (2019). Finlandiya İsveç ve Norveç'te, okul öncesi dönemde özel gereksinimli çocuklara sunulan kaynaştırma eğitimi uygulamaları. *Kastamonu Education Journal*, 27(4), 1705-1712. doi:10.24106/kefdergi.3262
- Eurydice. (2020). *Finland: Organisation of early childhood education and care*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-early-childhood-education-and-care-other-pre-primary-education_en adresinden erişildi.
- Evertson, C. M., Emmer, E. T., & Worsham, M. E. (2003). *Classroom management for elementary teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Evertson, C. M., & Emmer, E. T. (2013). *İlkokul öğretmenleri için sınıf yönetimi*. (A. Aypay, Çev.). Ankara: Nobel.
- Gangal, M. & Öztürk Y. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında istenmeyen davranışlar ve başa çıkma yolları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 27(3), 1100-1118. doi: 10.14689/issn.2148-624.1.7c.3s.9m
- Gökkyer, N. & Doğan, B. (2016). İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 93-106. <https://doi.org/10.18069/fusbed.82121>
- Hayber, B. (2002). Okul öncesi öğretmenlerinin kurumlarında yaşadıkları sorunlar. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi 2022*, 2(1): 16-25.
- Kara Çamdibi, K. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik görüşleri. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kızılkaya, A. (2021). *Türkiye, Amerika ve Finlandiya okul öncesi eğitim sistemlerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- McGoey, K. E., Rispoli, K. M., Schneider, D. L., Clark, B., & Novak, K. J. P. (2013). Improving behavior with preschool consultation: A pilot study of the TOTS Model. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 23(3), 185-199. DOI:10.1080/10474412.2013.785180
- Nourt, P. M. (2009). *Historical perspectives on early childhood education*. In J Roopnarine and J. Johnson, (Eds.), *Approaches to Early Childhood Education* (5 ed. pp.3-48). Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice Hall.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- O'Brien, P., & Goddard, R. (2006). Beginning Teachers: Easing the Transition to the Classroom. *The Australian Educational Leader*, 28(1), 28-31.
- Özdemir, M. B. (2023). *Modernizm'den postmodernizme ebeveynlik tutumları* (Sosyal Bilimlerde Güncel Tartışmalar-12, 1. baskı (ed) Meryem Bulut ve Zeynel Karacaçil, 1301-1318.
- Öztürk, B. (2002). *Sınıf yönetimi*. (Ed. Emin Karip). *Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Öztürk, O. M. & Uluşahin, A. (2016). *Ruh sağlığı ve bozukluğu* (14.basım). Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Sadık, F. (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin bas etme stratejilerine etkisi*. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Salminen, J. (2017). Early childhood education and care system in Finland. *Nauki O Wychowaniu Studia Interdyscyplinarne*, 5(2), 135-154. DOI:10.18778/2450-4491.05.09
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını değiştirmek ve düzeltmek amacıyla yararlanılan stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1),167-187.
- Sayan, H. (2016). Okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımı. *21. Yy Eğitim ve Toplum* 5(13).
- Şentürk, H., (2006). Öğretmen adaylarının uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin kullandıkları sınıf yönetimi modellerine ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 48(48), 585- 603.
- Tauber, R. (2007). *Classroom management: Sound theory and effective practice*. London: Praeger.
- Temiz, S. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları öğrenci davranış problemleri, bu problemlerin öğretme-öğrenme sürecine etkileri ve bunları yönetme stratejileri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-10.
- Tertemiz, N. (2011). '*Sınıf yönetimi ve disiplin modelleri*'. Sınıf Yönetimi (5.bölüm). Ankara: Pegem Akademi
- Türnüklü, A. & Galton, M. (2001). Students' misbehaviors in Turkish and English primary classrooms. *Educational Studies*, 27(3), 291-305. DOI:10.1080/03055690120076574
- Uysal, H., Akbaba Altun, S. & Akgün, E. (2010). Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler. *İlköğretim Online*, 9(3), 971-979.
- Yaşar Ekici, F., Günhan, G. & Anılan, Ş. (2017). Okul öncesi öğretmenleri sınıf yönetimi becerileri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 48-58. <https://doi.org/10.21733/ibad.2092>
- Yavuzer, H. (2006). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyurt, E. & Çankaya, İ. (2008). Sınıf yönetimi açısından öğretmen niteliklerinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 274-295.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Aim and Scope

According to the Basic Law on National Education, pre-school education is voluntary and covers the education of children who have not reached the age of compulsory primary education. The aim of pre-school education is to ensure the development of children's body, mind and emotions and the acquisition of good habits, to prepare them for primary education, to create a common growing environment for children from unfavourable conditions and to ensure that children speak Turkish correctly and beautifully (National Education Basic Law, 1973. 5104-1).

Today, pre-school education is not widespread enough in Turkey and in many disadvantaged regions, children are not able to attend pre-school education. However, with the Ministry of National Education's recent focus on the issue, it can be said that serious steps have been taken to make pre-school education widespread and

compulsory, especially in villages. Pre-school education, which covers the 0-6 age period, is an environment where children go outside the family environment and find the opportunity to socialise. In this age group, which is open to development and change in every sense, the foundations of children's characters and ideas related to many issues begin to take shape in this period. This is the period when children need development and support in social, emotional, physical and cognitive areas. In this sense, preschool is the most important stage in children's educational life where development and support will be provided (Kara Çamdibi, 2023: 6-7).

The aim of pre-school, which is the first educational stage where the child encounters school, is to lay the foundations of student behaviours. The existence of a quality education system that ensures the formation of these behaviours, increases the motivation and interest of students, and enables them to grow up as responsible individuals is largely parallel to the quality of classroom management (Dönmez, Aşantoğrul, Karasulu and Bal, 2018). According to Yavuzer (2006), preschool children begin to realise that this environment has rules that must be followed and that it is quite different from the environment they know. In this period, children learn to share, not to harm others, to protect themselves and to protect their rights, and they build new knowledge on what they have constructed themselves.

Between 10-20% of preschool children may exhibit undesirable behaviours in the classroom environment (Anthony, Anthony, Morrel, & Acosta, 2005). According to Gangal and Öztürk (2019: 1102), it is very important for teachers to identify and eliminate undesirable behaviours in preschool, where children acquire behaviours that can affect their whole lives. In this sense, it is vital for teachers to know their classes well and to correctly identify the reasons behind the emerging behaviour. Knowing the cause of the undesirable behaviour will enable the teacher to be one step ahead, and the correct classification and analysis of the behaviour will pave the way for the teacher to reach the solution more easily. Uysal, Akbaba Altun and Akgün (2009) emphasised that finding the underlying causes of undesirable behaviours is important in eliminating these behaviours.

In the literature (Galton and Türnüklü, 2001; Sadık, 2006; Uysal, Akbaba Altun and Akgün, 2009; Akgün, Yazar and Dinçer, 2011; McGoey, Rispoli, Schneider, Clark, B. & Novak, 2013; Ekici, Günhan, and Anılan, 2017; Dönmez, Aşantoğrul, Karasulu and Bal, 2018; Bayata and Yalçın, 2020; Kara Çamdibi, 2023), there are many studies on the undesirable behaviours encountered by preschool teachers in the classroom environment, the effects of these behaviours on classroom climate and the methods used by teachers to address these behaviours. Unlike the studies conducted in our country on this subject, it is aimed to present a different perspective by giving detailed information about the effects of the Turkish National Education system on undesirable behaviours and the difficulties faced by families in raising children and the effects of these difficulties on undesirable behaviours. It is among the aims of the study to provide a road map for pre-school teachers who are new to their duties about what they can do in the face of unwanted behaviours they may encounter in the classroom environment.

Methods

The study is a descriptive study from the perspective of 10 pre-school teachers working as permanent staff in official pre-school institutions affiliated to the Ministry of National Education in the 2023-2024 academic year; what are the undesirable student behaviours in the classroom environment, what methods they use in the face of these behaviours, the effects of undesirable behaviours on teachers and students, and the analysis of the factors affecting the reasons for the occurrence of these behaviours. The data were collected through a semi structured interview form developed by the researcher. As a result of the literature review, a draft interview form was created and the form was edited by consulting the opinions of two academicians who are experts in the field. The form was then applied to a preschool teacher who was not involved in the study and the form was finalised by correcting the parts that were not understood. In order to ensure validity and reliability, participant confirmation was carried out, the notes kept at the end of the data collection were summarised and the teachers were asked to express their opinions about their accuracy, and time was given to the participants for the issues they wanted to add. The scattered information obtained from the participants was gathered under common headings and a conceptual framework was tried to be created and the opinions of the teachers were tried to be revealed as a result of the coding.

Findings

In the research findings, the most emphasized undesirable student behaviour is 'physical violence' (n=10, 45.55%), the most important method for a behaviour to be interpreted as undesirable is 'harming oneself and others' (n=9, 42.9%), the most common method used by teachers against these behaviours is 'cooperation with

the family' (n=5, 20%), the most effective method for undesirable behaviours is 'talking about the problem behaviour' (n=9, 35.7%), the most important effect of these behaviours on teachers is 'distraction/motivation disorder' (n=5, 45.4%), the most important effect of these behaviours on other students is 'modelling' (n=7, 70%), whether the Turkish National Education system has an effect on undesirable behaviours is 'yes' (n=9, 90%) and the effect of family on undesirable student behaviours from the teachers' perspective is 'parents' child rearing attitudes' (n=6, 37.5%).

Conclusion

It can be stated that the undesirable student behaviours expressed by the participants are in parallel with the studies in the literature and these behaviours are generally behaviours that disrupt the classroom climate and can spread to the whole class if not intervened correctly. It is difficult for teachers to create a positive climate in their classrooms with traditional approaches (reactive model). Preventive and developmental models are proven to be effective in reducing undesirable behaviours in the classroom. It would be better to build classroom management on these models.